

POLSKI BIAŁY KRZYŻ

STOWARZYSZENIE WYŻSZEJ UŻYTECZNOŚCI

WARSZAWA CZERWIEC 1937 Nr 1

BIULETYN

PAMIĘTAJ, że praca dla idei Polskiego Białego Krzyża nie jest pracą dobroczynną, lecz obowiązkiem w stosunku do Państwa.

TREŚĆ

POLSKI BIAŁY KRZYŻ

BIULETYN

Nr 1. Czerwiec 1937

SŁOWO WSTĘPNE

Rozwój działalności Kół Polskiego Białego Krzyża coraz wyraźniej domaga się żywszej łączności organizacyjnej, żywszej wymiany informacji o aktualnych sprawach i ważniejszych przejawach pracy, domaga się materiałów, które mogą służyć pomocą w podniesieniu poziomu pracy oświatowej pełnionej na terenie wojska, sprawności organizacyjnej oraz w pogłębieniu akcji propagandowej, w celu wypełnienia podjętego przez stowarzyszenie nasze zadania: nawiązania świadomej łączności między społeczeństwem nieumundurowanym, a tą jego grupą, która w ograniczonym czasokresie doskonali się w sztuce bronienia całości granic Rzeczypospolitej.

Idąc po linii tych potrzeb oraz pragnąc wykonać uchwałę Walnego Zgromadzenia, Zarząd Naczelny podejmuje próbę wydawania biuletynu, którego zadaniem będzie pełnienie roli łącznika z terenem, roli sprawdzianu dla wydziałów i sekcyj, pozwalającego stwierdzić, co jest ważne w pracy, co należy nasilić, czego zaniechać — roli utrwalacza dorobku, który niepowinien być stracony — roli pomocnika w osiągnięciu celów i wykonaniu programów prac.

Biuletyn jest przeznaczony do użytku ściśle wewnętrznego w pracy Zarządów Kół, Okręgów i pracowników P.B.K. Ukazywać się będzie w początku tylko doraźnie, w miarę potrzeby. Dążeniem Zarządu jest aby ramy biuletynu stopniowo rozszerzać i wydawać go w stałych, określonych terminach, o ile z Kół i Okręgów będą napływać materiały. O kontakt w tym względzie Zarząd Naczelny usilnie i serdecznie prosi.

Zarząd Naczelny

O NASZ WYSIŁEK ORGANIZACYJNY

Uzyskanie przez Polski Biały Krzyż zaszczytnego przywileju wyłączności działania na terenie całego Państwa Polskiego przez uznanie Białego Krzyża za Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności— nakłada na Biały Krzyż niezwykle ważne i odpowiedzialne zadanie, za spełnienie którego wszyscy ci, bez żadnego wyjątku, którzy organizację prowadzą, zarówno w Centrali, jak i w terenie, zdać muszą rachunek w obliczu społeczeństwa i Państwa.

Aby należycie spełnić swe zadania, jakimi są: niesienie pomocy wojsku w prowadzeniu pracy kulturalno-oświatowej i wychowawczej nad żołnierzem i marynarzem oraz zespolenie społeczeństwa z wojskiem—Polski Biały Krzyż posiadać musi organizację zwartą, ogniwami swoimi obejmującą całą Polskę.

Idea Białego Krzyża powinna głęboko przeniknąć w całe społeczeństwo; działalność białokrzyzka sięgnąć winna pod każdą strzechę, docierając do umysłów i serc całej bez żadnych wyjątków ludności Rzeczypospolitej. Wówczas zadania nasze zostaną całkowicie spełnione.

Prace Białego Krzyża są niewątpliwie ułatwione, gdyż miłość społeczeństwa do armii naszej jest zawsze żywa, należy tylko umiejętnie uczucie to, będące niewyczerpanym źródłem energii, ująć i skierować na tory codziennej pracy, którą prowadzić winny Zarządy Okręgów i Kół P. B. K.

Pomimo, że wiele już ofiarnych i bezimiennych wysiłków włożono w te prace, to jednak należy stwierdzić, że dzisiejszy stan organizacyjny Białego Krzyża nie stoi jeszcze na tej wysokości, którą powinien osiągnąć i dlatego, dążąc do wzmocnienia i szybszego niż dotychczas rozwoju, Zarząd Naczelny kładzie obecnie specjalny nacisk na zwiększenie szeregów członków Białego Krzyża przez przyciąganie do organizacji szerokich mas społeczeństwa cywilnego i nadanie pracom Białego Krzyża trwałych form organizacyjnych.

A obok dążenia do wzbudzenia w społeczeństwie cywilnym większego zainteresowania do prac Białego Krzyża, należy pamiętać, że sprawność organizacji, ujętej nawet w najwspanialsze i najkunsztowniejsze ramy prawno-organizacyjne (statuty i regulaminy), zależy w głównej mierze od wykonawców, a więc członków władz Białego Krzyża i dlatego powinniśmy pamiętać o przyjętych na siebie obowiązkach, a przy wyborach nowych władz — odpowiednio kompletować zarządy, co stanowi podstawę i gwarancję należytego rozwoju naszej organizacji.

Wszyscy, którzy pracują dla idei Białego Krzyża uświadomić sobie winni, że, pracując dla Białego Krzyża, nie spełniają jakiejś akcji dobroczynnej, lecz pracują dla dobra Państwa, wypełniając na tym odcinku swój obywatelski obowiązek.

Zwartość zaś organizacyjną uzyskamy przede wszystkim przez stałą łączność wszystkich Kół z Okręgami, a Okręgów z Zarządem Naczelnym i wzajemne komunikowanie swoich spostrzeżeń i uwag, co do sposobu i wyników podjętych prac; powinno to w znakomitym stopniu ułatwiać wykonanie identyczne zadania na innych odcinkach terenowych, gdyż doświadczenie zbobyte w jednym miejscu zbogaca całą organizację białokrzyską.

Dzieląc się tymi uwagami z członkami Białego Krzyża, Zarząd Naczelny wyraża głębokie przekonanie, że znajdą one właściwy oddźwięk i że rozpoczęte pod rządem nowego statutu prace — w niedługim już czasie silniej zaszczepią w społeczeństwie idee Białego Krzyża.

M. L.

U PODSTAW PROPAGANDY P. B. K.

„Wojsko polskie, to tajemnicza księga — do której Polacy zaglądają tylko w dni uroczyste".

Józef Piłsudski

Nie chcemy, aby te pełne goryczy słowa Wielkiego Marszałka, ciążyły jak wyrzut nad Polakami. Armia musi czuć poza sobą żywe, tętniące miłością dla niej serce społeczeństwa polskiego. Zadaniem Wydziału Propagandowego przy każdym Kole P.B.K. jest to serce społeczne budzić, świadomość społeczną podnosić, konsolidować i wytwarzać nastrój, który podtrzymywałby atmosferę serdeczności dla naszej armii nie tylko w dni uroczyste, gdy ta armia defiluje przed tłumami na paradach i rewiach, ale i na codzień.

Wydział Propagandowy P.B.K. pracuje nie tylko dla żołnierza i nad żołnierzem. Bezpośrednią pracę żołnierzowi daje Sekcja Oświatowa, Propaganda zaś musi urabiać przede wszystkim społeczeństwo, aby, wiążąc je w jedną całość uczuciową z armią — wytwarzać potężną siłę psychiczną, potrzebną narodowi nie tylko w czasie wojny, ale i w czasie pokoju. Tylko taka jednolita siła psychiczna narodu jest w stanie wydobywać wartości twórcze przy utrzymaniu niezależności przy budowie potęgi zewnętrznej dla swego bytu państwowego.

Służba w wojsku jest doskonałą szkołą charakterów dla młodych ludzi, jednak jak każda szkoła, jest to mus i obowiązek.

Wiemy jednakże, że w psychice ludzkiej leży, że człowiek ani musu, ani obowiązku nie lubi, o ile nie wie i nie zdaje sobie sprawy z tego, ku czemu go to prowadzi i jakie stąd płyną korzyści, bądź dla jednostki, bądź dla ogółu.

Zrozumienie swego obowiązku i jego celowości stwarza tak w człowieku pojedynczym, jak w masie społecznej, specjalne nastawienie psychiczne, które można porównać do uczucia ciepła, łagodzącego wszelką ostrość przymusowego trudu lub ofiary. To ciepło psychiczne, poza czysto konkretnymi i utylitarnymi wartościami, jakie żołnierz zdobywa w wojsku, daje mu P.B.K.; ale to samo „ciepło" powinna budzić propaganda P.B.K. w społeczeństwie, dla żołnierza, tłumacząc, ucząc, wyjaśniając, w imię jakiej idei powinno ono czynnie popierać działalność P.B.K. i nie oglądać się na to, że — ponieważ Dowództwo armii spełnia doskonale swoje zadania, a przeciętny obywatel płaci podatki na armię, to już nikogo nic więcej obchodzić nie powinno. Tego rodzaju podchodzenie do sprawy ludzi o takim nastawieniu (niestety bardzo wielu u nas) jest nie tylko mylne, ale szkodliwe z punktu widzenia rozwojowego.

Musimy sobie bowiem postawić jasno dwa zasadnicze pytania: 1) Czy chcemy być państwem i narodem, który w rodzinie ogólnoludzkiej coś znaczy, coś istotnie wartościowego wytwarza, z którym się liczą inni, który szanują i cenią, czy też jest nam jakakolwiek szersza idea najzupełniej obojętną, nie pretendujemy do niczego co się dzieje, tworzy i istnieje, czy poza ciasnym kręgiem własnego podwórka, obcą nam jest jakakolwiek ambicja i duma narodowa—jednym słowem, czy wystarcza nam najzupełniej psychika i poziom ludów pierwotnych? 2) Jeżeli mamy jednak świadomość swej narodowej godności, jeżeli żyje w nas szlachetna ambicja istotnego człowieczeństwa, która ducha ludzkiego prowadzi wzwyż, a każdemu narodowi przeznacza na szlaku historii jakąś misję do spełnienia, misję polegającą na dorzucaniu w wysiłku twórczym istotnych wartości do ogólnego ogniska kultury i cywilizacji, to musimy zastanowić się nad tym, jakimi drogami iść należy ku szczytom, które ukazuje nam wiedza i religia—co czynić należy, aby montując nasze życie społeczne, jak najszybciej wytworzyć warunki, w których każdy obywatel mógłby świadomie przykładać swą cegiełkę w budowie pięknego i wielkiego życia polskiego?

Wszyscy my—z jednego pnia wyrośli od lat tysiąca—jesteśmy odpowiedzialni za wielkość lub małość naszego narodu. Za to, co ten naród czyni złego — wszyscy, chociaż na różny sposób, cierpieć musimy. Za to, co z tego narodu wychodzi pięknego i dobrego,

głowy z uczuciem dumy do góry wznosimy. Zarówno sława, jak hańba, bohaterstwo, czy tchórzliwość, postęp czy upadek—wspólnym nas wszystkich obciążają brzemieniem, lub podnoszą wzwyż. Odpowiedzialność niesiemy wszyscy, świadomie czy nieświadomie. Im więcej będzie tych obywateli świadomych, tym łatwiej, składniej i porządniej będziemy budowali gmach Domu Polskiego.

Ma nasza historia karty ciemne, ale ma i tak jasne i piękne, jakimi niewiele narodów poszczycić się może. Wydał nasz naród jednostki złe, zdradliwe, nieuczciwe i podłe, ale wydał i takich bohaterów, takie duchy świetlane, jasne i mądre, że to nam pozwala w przyszłość patrzeć z pełną wiarą w istotnie twórcze pierwiastki zawarte w duszy zbiorowej narodu.

Pojedyncze ogniwa tej duszy zbiorowej budzić, kształtować, bierność przezwyciężać, nieświadomość oświecać jest zadaniem Propagandy P.B.K.—bowiem w czasach, które idą, już nie jednostki takie czy inne, stanowić będą o potędze danego narodu, ale poziom kultury całego społeczeństwa, wartość etyczna i moralna mas, żywa czynna, twórcza, i ruchliwa dusza zbiorowa narodu. *St. O.*

PROPAGANDA CZYTELNICTWA

Czytelnictwo w wojsku rozwija się w zależności od: ilości księgozbioru i właściwego doboru książek, lokalu i czasu otwarcia biblioteki, stopnia zainteresowania miejscowych władz wojskowych biblioteką i czytelnictwem, poziomu żołnierzy oraz bibliotekarza i racjonalnej propagandy czytelnictwa.

Największy wpływ mieć będzie systematyczna i wychowawcza propaganda książki, prowadzona przez kierowniczkę świetlicy.

Formy propagandy i możliwości pracy z książką są bardzo różne i wiążą się nieomal ze wszystkimi zajęciami świetlicowymi.

W kierowaniu akcją czytelnictwa należy odróżnić dwa etapy: pierwszy, najistotniejszy—to zbliżenie do biblioteki tej przeważającej ilości żołnierzy, która z książką się jeszcze nie zetknęła, drugi—to podniesienie poziomu czytelnictwa wśród pozostałych.

Zatrzymamy się przy pierwszym etapie pracy, przebiegniemy najczęściej stosowane formy pracy z książką.

I. Rozmowy i porady indywidualne. Najprostszą formą propagandy książki, stosowaną na wszystkich poziomach, będzie rozmowa indywidualna kierowniczki świetlicy z żołnierzem na temat przeczytanej książki, co czyta, dlaczego nie czyta itp. W kontakcie indywidualnym najłatwiej poznać psychikę i zainteresowania

żołnierza i podsunąć książkę odpowiadającą nie tylko jego typowi psychicznemu, ale nawet dostosowaną do przejściowego nastroju czytelnika.

II. Opowiadania, pogadanki i gawędy. Ciekawą i atrakcyjną formą będzie opowiadanie treści książki, opowiadanie przygotowane przez kierowniczkę świetlicy, albo przez żołnierza. Większe może jeszcze budzić zainteresowanie i bardziej owocne będzie opowiadanie potraktowane jako ilustracja, czy uzupełnienie w czasie innych zajęć świetlicowych. Nasuwa się tu możność wykorzystania momentów skojarzeń w chwili omawiania aktualnych wypadków podczas gazetki referowanej, np. przy omawianiu skrócenia czasu pracy górników, opowiadanie nowelki Morcinka z „Serca za tamą", albo fragmentów z „Wyrąbanego chodnika"; omawiając sprawę zjazdu działaczy wiejskich O. Z. N.—opowiadanie oprzeć na literaturze ludowej.

W pracy innych kółek (samokształcenie, krajoznawcze, historyczne itp.) często można się uciekać do tej ciekawej i zbliżającej do literatury formy. Nawet przy grach towarzyskich nasuwają się ciekawe skojarzenia, które dla propagandy książki wykorzystać trzeba.

Pogadanki, a szczególnie gawędy przygodne, przeprowadzone w nastroju swobody i szczerości są poważnym środkiem propagandy książki.

III. Głośne czytanie. Głośne czytanie fragmentów powieści, nowelek, przeplatane opowiadaniem, powinno mieć szerokie zastosowanie w pracy świetlicowej.

Na powodzenie głośnego czytania w świetlicy wpływa: 1) dobór materiału; 2) przygotowanie, zdolność wyczucia atmosfery i sugestywne oddziaływanie czytającego; 3) warunki techniczne (cicha, widna i ciepła sala).

Jeśli chodzi o dobór materiału, żołnierze najchętniej będą słuchać krótkich nowel, opowiadań humorystycznych i ciekawych w akcji fragmentów z powieści.

Pierwsze kroki głośnego czytania w świetlicy winny iść po linii zainteresowań żołnierzy, później należy budzić nowe zainteresowania, wprowadzać zagadnienia o większym ciężarze gatunkowym. Częściej należało by sięgać do literatury współczesnej, a przy czytaniu klasyków, w dyskusji trzeba podnieść pewne momenty, którym XX-ty wiek dał już inne naświetlenie.

Trafny wybór materiału bez opracowania i przygotowania kierowniczki świetlicy nie spełni zadania. Trzeba obliczyć ile minut trwa czytanie (początkowo najwyżej 15); trzeba, jeśli nowelka lub

fragment powieści jest dłuższy, wybrać urywki najciekawsze czy to dla ożywienia, zainteresowania, czy też podkreślenia kwestii, którą chcemy w dyskusji poruszyć; trzeba wreszcie, i to może najważniejsze, odczytać nie tylko logicznie, ale i ładnie.

Głośne czytanie ma zbliżyć do literatury pięknej, szczególnie poezji, po którą sam żołnierz nie sięgnie, zatem powinno być uzupełnieniem każdej formy pracy w świetlicy. Stosujemy czytanie wyjątków w czasie wieczornic artystycznych, okolicznościowych, czytanie na zebraniach sekcji, kółek. czytanie wreszcie, jako uzupełnienie gazety referowanej. W ostatniej chwili szczególnie nadaje się dział humoru. Zamiast przytaczać nieciekawe żarty, lepiej odczytać humorystyczne wyjątki z literatury polskiej czy obcej.

IV. Inscenizacje i szarady inscenizowane. Najbardziej atrakcyjnymi formami propagandy książki będą prace związane z dramatyzacją i teatrem w świetlicy, inscenizacje fragmentów powieści, recytacje, sądy inscenizowane, wreszcie gry i szarady inscenizowane.

1. Inscenizacje fragmentów powieści. Możemy ująć w formie widowiska takie wyjątki z nowel, czy powieści, które zawierają żywą akcję. Inscenizacje stanowią nie tylko ciekawą i łatwą formę teatralną, ale budzą żywe zainteresowanie książką.

Do wyjątków łatwiejszych, między innymi, należy scena w sądzie z „Chłopów" Reymonta, „Przysięga w hałdzie" z „Wyrąbanego chodnika" Morcinka, czy też fragmenty z „Trylogii" Sienkiewicza.

2. Sądy inscenizowane mogą być przeprowadzane w formie najprostszej dyskusji z przygotowanym uzasadnieniem stanowiska za i przeciw, lub też z zastosowaniem całej procedury sądowej, wprowadzeniem postaci sędziego, prokuratora, obrońcy, oskarżonego, świadków, woźnego i ławy przysięgłych.

Sąd może się odbyć nad autorem, książką, wybranym zagadnieniem z książki, jakimś faktem, czynem, postacią z powieści. Np. sąd nad Zagłobą — Sienkiewicza, nauczycielką z „Siłaczki" — Żeromskiego, doktorem Judymem, Przełęckim z „Przepióreczki" itp.

3. Szarady inscenizowane znajdują zastosowanie nieomal na każdym wieczorze świetlicowym czy to jako widowisko, atrakcja, rozrywka w świetlicy, czy też w związku z zabawami towarzyskimi przy rozgrywaniu fantów.

Przygotowuje szaradę grupa żołnierzy—odgaduje cała świetlica.

Z różnorodnych typów szarad inscenizowanych wymienimy najpopularniejsze w świetlicy żołnierskiej.

a) Szarady sylabowe. Wybieramy wyraz (nazwisko autora, lub tytuł powieści), zawierający sylaby, które stanowią pewną myśl, treść i każdą sylabę inscenizujemy oddzielnym obrazkiem, np. Kra — szew — ski. I-szy obraz powódź —

ucieczka po krze, albo kompania saperów wyrusza na pomoc — rozbijać kry; II-gi obrazek—scena z szefem kompanii; III-ci — dialog o nartach — ski. Inne przykłady: Li—pińsk—i, Skwar—czyń—ski, Band—row—ski, Con—rad (Ocal—e—nie), Bogu—szew—ska, Że—leń—ski, Fach—o—wiec (Berenta) itp.

b) Szarady literowe. Dobieramy krótki tytuł powieści, lub nazwisko autora, inscenizujemy obrazki na każdą literę kolejno. Pożądane jest zachowanie ciągłości w obrazkach scenicznych — powiązanie treścią, a jeszcze lepiej gdy ta treść wiąże się ze znaczeniem wyrazu, np.

Tytuł powieści „Morze" Kellermana:
M — matlott, taniec marynarski;
O — orkiestra — marynarz usłyszał orkiestrę w tawernie;
R — raport — marynarze stają do raportu o pozwolenie pójścia na zabawę;
Z — zabawa marynarska;
E — egzotyczny solowy taniec, albo egzotyczny gość (indianin).

Życie obozowe—obraz w związku z wyrazem „Morcinek„:
M — meldunek — zbiórka na ognisko gotowa;
O — ognisko — śpiew;
R — rozkaz — odczytanie;
C — capstrzyk;
I — inspekcja w nocy;
N — nagana rano w związku z inspekcją;
E — egzamin;
K — karniak za wyniki egzaminu.

c) Inscenizacja krótkiego fragmentu z powieści lub wiersza, jako szarada. Do tego typu szarad nadają się momenty zawierające akcję. Jak najmniej należy tu operować tekstem. Sytuacyjne rozwiązanie i mimika, uzupełniane czasami tekstem w dialogu, całkowicie wystarczą przy tego typu inscenizacji. Materiału mogą dostarczyć łatwe wiersze Konopnickiej, Słowackiego, ballady Mickiewicza, piosenki legionowe i współczesna poezja.

Z powieści najłatwiejsze będą i do wykonania dla żołnierzy i do odgadnięcia migawki z „Trylogii" Sienkiewicza (pojedynek, sceny z Zagłobą itp.).

d) Inscenizacje tytułów książek, jako całości. Obrazek odpowiada treści tytułu np. "Lalka" (Prusa), „Ludzie bezdomni", „Syzyfowe prace" (Żeromskiego), „As" (Dygasińskiego), albo

inscenizacje dłuższych tytułów: na każdy wyraz — oddzielny obrazek, na całość—odczytanie cytaty z książki, lub zainscenizowanie fragmentu, np. „Burza nad brukiem" Rusinka, „Błogosławieństwo ziemi" Hamsuna, „Odznaka za wierną służbę" Struga.

e) Inscenizacje hasła z książki. Inscenizacja krótkich i mocnych cytat w formie odzielnych obrazków na każdy wyraz, albo jednego obrazu oddającego sens cytaty.

V. Gry towarzyskie a propaganda książki. W dziedzinie gier towarzyskich są duże możliwości propagandy książki. Nieomal każdą grę można zmodyfikować tak, aby wiązała się z czytelnictwem.

Czy to będzie — „pięciominutówka", „rzemiosła", „osiołek", czy „miasta" [1])

[1]) Por. Rembowski Czesław. Gry i zabawy w świetlicy.

można umówić się, że wyrazami podstawowymi będą nazwiska autorów, albo tytuły książek. Czy to będzie gra „Mów dalej", „Zbiorowe opowiadanie" — jako temat może posłużyć treść książki; cenzurowany — autor lub książka; „żywioły", np. literatura polska, francuska, angielska, północna, albo formy twórczości (powieść, poezja, dramat, nowela).

Przy rozgrywaniu fantów można stosować: recenzje książek, szarady inscenizowane, czy też zagadki związane z książką.

Ciekawa i myśląca gra w przysłowia może być zastosowana do dłuższych tytułów książek np. „Mogiła nieznanego żołnierza"—Struga; „Na skalnym Podhalu"—Tetmajera; „W swojczy, czyli żywot poczciwego włościanina" — Dygasińskiego; „Miasto mojej matki" — Kaden-Bandrowskiego; „W cieniu zapomnianej olszyny" — Kaden-Bandrowskiego; „Rozdziobią nas kruki wrony" — Żeromskiego; „Z dnia na dzień" — Goetla.

Podsumowaniem tych możliwości propagandy książki będą wieczornice, zawierające, poza ciekawą treścią i formą artystyczną, momenty atrakcji i rozrywki. Sprawie wieczornic będą poświęcone dalsze rozważania. *H. P.*

W SPRAWIE NOWEJ ORGANIZACJI BIBLIOTEK ŻOŁNIERSKICH

Z dniem 1 kwietnia b. r. wszedł w życie rozkaz o nowej organizacji bibliotek wojskowych (Dz. R. M. S. Wojsk. Nr 17/36, poz. 206. Komunikat W. I. N. O. Nr 12).

Jest to sprawa o dużym znaczeniu, jeżeli się zważy, że trwające od kilku lat prowizorium w oczekiwaniu na nową instrukcję, było poważną przeszkodą do racjonalnego rozwoju i prowadzenia bibliotek żołnierskich. Podjęta przez władze wojskowe reorganizacja czyni zadość potrzebie życia i z tego względu Polski Biały Krzyż wita tę celową i pożądaną akcję z radością.

W ramach dotychczasowej swej współpracy z wojskiem Polski Biały Krzyż brał czynny udział w tworzeniu, zasilaniu i prowadzeniu bibliotek żołnierskich i dlatego w obliczu zmian, które następują, wysuwa się potrzeba poznania zasad nowej organizacji i zorientowania się na jakich podstawach opierać się będzie dalsza współ praca w tym zakresie.

W związku z tym podajemy w streszczeniu ważniejsze wytyczne nowej organizacji, ograniczając się wyłącznie do spraw, które dotyczą bibliotek żołnierskich.

B i b l i o t e k a o d d z i a ł o w a. Biblioteka żołnierska wchodzi, pod nazwą „Dział III — oświatowy", w skład biblioteki oddziałowej, utworzonej przez złączenie w jedną całość wszystkich bibliotek istniejących dotąd na terenie jednej formacji.

Księgozbiór. Podstawę księgozbioru działu III oświatowego tworzą wszystkie książki z dotychczasowej biblioteki żołnierskiej, książki zakupione przez P. B. K., przez oddziały wojskowe i nadesłane przez W. I. N. O.

Przy scalaniu bibliotek przewiduje się selekcja księgozbioru, przez usunięcie książek bez wartości i ewentualną wymianę książek pomiędzy poszczególnymi działami biblioteki oddziałowej: I — naukowym, II — beletrystycznym, III — oświatowym.

Dobór książek działu III oświatowego powinien odpowiadać przeciętnemu poziomowi szeregowców z uwzględnieniem środowisk, z których pochodzą żołnierze oraz ich zawodów cywilnych. W formacjach specjalnych należy uwzględniać zainteresowania specjalne i wyższy poziom umysłowy żołnierzy.

Korzystanie z biblioteki. Z działu III oświatowego biblioteki oddziałowej korzystają szeregowcy i podoficerowie niezawodowi. Czytelnicy-żołnierze, którym zasób książek działu III nie wystarcza, mogą w wyjątkowych wypadkach, na wniosek dowódcy pododdziału, otrzymywać zezwolenie na korzystanie bez opłaty z działu I i II.

Lokal. Księgozbiór działu III oświatowego mieści się przy świetlicy oddziałowej. Lokal i urządzenie biblioteki winny odpowiadać warunkom i potrzebom rozwoju biblioteki.

Filie stałej biblioteki. Formacje wydzielone otrzymują filie działu III oświatowego biblioteki oddziałowej.

Biblioteczki wartownicze. Do użytku szeregowców i podoficerów pełniących służbę wartowniczą przewiduje się tworzenie biblioteczek podręcznych, złożonych z książek i roczników czasopism wydzielonych z działu III oświatowego biblioteki oddziałowej.

Środki do uzupełnienia księgozbiorów. Przewidywane środki do uzupełniania księgozbiorów działu III oświatowego biblioteki oddziałowej obejmą: dotacje pieniężne i w naturze z budżetu W.I.N.O., dotacje z funduszów gospodarczych i spółdzielczych oddziałów wojskowych, dary P. B. K. i osób prywatnych.

Wszystkie książki, wchodzące w skład bibliotek wojskowych, bez względu na pochodzenie, stanowią własność Państwa.

Kierownictwo biblioteki. Kierownictwo całej biblioteki oddziałowej spoczywa w ręku oficera oświatowego, który dla działu III oświatowego ma do pomocy podoficera zawodowego oraz ewentualnie pracowniczkę oświatową B. P. K. Przewiduje się, że siły pomocnicze będą przeszkalane na specjalnych kursach bibliotecznych.

Prowadzenie i technika biblioteczna. Prowadzenie biblioteki oddziałowej opierać się będzie na jednolitym dla wszystkich bibliotek wojskowych systemie organizacji pracy i techniki bibliotecznej, według specjalnych wzorów, ustalonych przez W. I. N. O. i odmiennych od tych, jakie były dotąd stosowane przez P.B.K. Przygotowaniem odpowiednich druków bibliotecznych zajmie się Drukarnia Wojskowa.

Rady biblioteczne. W formacji, przy której istnieje biblioteka oddziałowa, tworzy się rada biblioteczna, w skład której wchodzą: zastępca dowódcy formacji w roli przewodniczącego, 2 oficerowie, 2 podoficerowie zawodowi i oficer materiałowy.

Zadaniem rady bibliotecznej jest: 1) opiniowanie projektowanych przez kierownika biblioteki zakupów książek i czasopism, 2) nadzór nad całokształtem pracy bibliotecznej i kontrola rachunkowości i inwentarza.

Z wejrzenia w treść tych wytycznych wynika, że przewidywany zakres współpracy P.B.K. w dziale bibliotek obejmie:

a) ewentualną pomoc w prowadzeniu działu III oświatowego biblioteki oddziałowej,

b) zasilanie księgozbioru działu III oświatowego biblioteki oddziałowej.

W tych więc dwóch zasadniczych kierunkach może nadal rozwijać się działalność P.B.K., z jednej strony w drodze bezpośredniego udziału pracowniczki oświatowej P.B.K. w pracach związanych z prowadzeniem biblioteki (wypożyczanie książek, kierowanie czytelnictwem, propaganda czytelnictwa), z drugiej—w drodze zakupu książek z własnych funduszów i odpowiedniego doboru książek, pochodzących z darów, w celu przekazania ich do biblioteki oddziałowej.

Dodać jeszcze należy, że w myśl nowej instrukcji zarówno system techniki, jak wzory druków, jak też sposób zaopatrywania w pomoce biblioteczne — będą wyłącznie regulowane i ustalane przez władze wojskowe. W związku z tym Polski Biały Krzyż zostaje w tej dziedzinie odciążony z pracy, którą pełnił przez szereg lat.

H. M.

ZJAZDY I KONFERENCJE

OKRĘGOWE KONFERENCJE OŚWIATOWE

Z inicjatywy Zarządów Okręgów P. B. K. — przy życzliwym poparciu władz wojskowych — przeprowadzone zostały w bieżącym roku trzy okręgowe konferencje oświatowe w okręgach: Przemyśl — w dn. 5. 6 listopada 1936 r., Brześć — w dn. 31 stycznia 1, 2 lutego 1937 r. i Warszawa — w dn. 6.7. 8 marca 1937 r.

Konferencje te odbyły się przy udziale przedstawicieli władz wojskowych, Zarządów Okręgów i Zarządu Naczelnego P. K. K., oraz pracowników oświatowych ze wszystkich Kół danego Okręgu P. B. K.

Celem tych konferencyj było rozważenie ważniejszych i aktualnych zagadnień pracy oświatowej, prowadzonej na terenie wojska w szkołach, bibliotekach i świetlicach żołnierskich, omówienie trudności, warunków i doświadczeń z pracy w terenie, dostarczenie pracownikom oświatowym z różnych Kół pewnego zasobu świeżych myśli, wskazówek i nowych bodźców do dalszej pracy.

Cele te zostały w znacznej mierze osiągnięte. Parodniowe obrady prowadzone w oparciu o starannie przemyślany program, w atmosferze intensywnej pracy, żywej dyskusji i wymiany obserwacyj, sprzyjały pogłębieniu rzeczowego i ideowego stosunku do pracy, sprzyjały też wzmocnieniu więzi pomiędzy zespołem pracowników oświatowych a Zarządem Okręgu.

Pozytywne korzyści osiągane poprzez konferencje oświatowe Okręgowe, a doceniane w pełni przez uczestników owych konferencji, pozwalają uważać je za jeden z ważniejszych środków oddziaływania Zarządów Okręgów na podniesienie poziomu pracy i ożywienie łączności z Kołami w terenie. Przypuszczać zatem należy, że za przykładem Przemyśla, Brześcia i Warszawy również i inne Okręgi w planie pracy na najbliższy rok uwzględnią zorganizowanie podobnych konferencyj na swoim terenie.

Podany niżej program konferencji Okręgu Warszawskiego służy tylko dla informacji, przyjąć bowiem trzeba, że każdy Okręg projektuje program w dostosowaniu do potrzeb swego terenu w porozumieniu z władzami wojskowymi i z Zarządem Naczelnym P. B. K.

Program Konferencji Oświatowej
Okr. Warsz. w dn. 6, 7 i 8 marca 1937 r.

6. III. sobota

9 — 11 — Współpraca P. B. K. z wojskiem — kpt. T. Kołaczyński, Kier. Sam. Ref. Ośw. OK. I.

11 — 14 — Wybrane zagadnienia kultury wsi (referat z dyskusją) — p. wizytator J. Cierniak.

15.30 — 17.30 — Zagadnienia społeczne wsi — p. inż. Z. Kobyliński.

19 — 21 — Wieczornica w świetlicy żołnierskiej.

7. IIII. niedziela

9 — 10 — Przykładowe wieczornice. Omówienie wieczoru świetlicowego — p. A. Czaplicka (Modlin).

10 — 12 — Organizacja b-tek żołnierskich (prel. z W. I. N. O.).

12 — 14 — Wybrane formy propagandy czytelnictwa (referat) pp. Kotarska, Domańska, Warszawa.

14 — Wspólny obiad.

po południu — Wycieczka do Koła Młodzieży Wiejskiej.

8. III. poniedziałek

8 — 11 — Świetlice żołnierskie:

a) Grupowe zajęcia w świetlicy — p. Z. Bielecka, Warszawa

b) Wychowanie przodowników — praca w Kółkach — p. A. Czaplicka.

11 — 12.30 — Sprawozdania uczestniczek konferencji z pracy w terenie.

14 — 15 — Hospitacja lekcji w szkole żołnierskiej.

16 — 18 — Zagadnienia metody nauczania. Omówienie lekcji — p. J. Brzezińska.

18 — 19 — Regulamin dla instruktorek — p. H. Burdzińska, Legionowo.

19 — Wnioski z konferencji. Zamknięcie.

KONFERENCJA W SPRAWIE RAMOWYCH PROGRAMÓW PRACY ŚWIETLICOWEJ

W dniu 10 kwietnia b. r. odbyła się w Warszawie w Wydziale Oświatowym Zarządu Naczelnego jednodniowa konferencja przy udziale instruktorek Okręgowych z Grodna, Przemyśla, Krakowa i Warszawy — zwołana w celu rozważenia doświadczeń w zakresie ramowych programów pracy świetlicowej.

W szczególności tematem obrad było rozważenie programów wieczorów świetlicowych, zaprojektowanych w Okręgu Grodzieńskim i od stycznia b. r. stosowanych w pracy. Przyjmując, że próba zebrania materiałów pomocniczych do pracy świetlicowej, podjęta przez Okręg Grodzieński była celowa, w dyskusji wysunięto jednak szereg zastrzeżeń w odniesieniu do ujęcia całości programu, doboru treści, form pracy, i innych szczegółów. Podkreślono przy tym, że zaprojektowane programy mogą stworzyć niebezpieczeństwo szablonu i upodobnienie pracy świetlicowej do nauki szkolnej, jeśli by zostały przyjęte jako obowiązujące.

W wyniku dyskusji przyjęto wniosek opracowania ramowych wytycznych programowych pracy świetlicowej, uzupełnionych przykładowymi tylko programami wieczornic różnego typu.

Jednocześnie przyjęto projekt planowej współpracy wszystkich Okręgów P.B.K. z Wydziałem Oświatowym Z. N. w zakresie zbierania i wymiany materiałów do pracy świetlicowej. Projekt ten przewiduje, że każdy Okręg P. B. K. przy udziale kierowniczek świetlic poszczególnych Kół Okręgu, opracuje w ciągu roku kilka ciekawych i aktualnych wieczornic świetlicowych i, po wypróbowaniu ich w praktyce, prześle Wydziałowi Oświatowemu Zarządu Naczelnego:

a) programy owych wieczornic, b) materiały w pełnym tekście (teksty pieśni, inscenizacyj, recytacyj itp.), c) szczegółowe uwagi o sposobie realizacji w praktyce (sceniczna oprawa, dekoracja, kostiumy, światło itp.).

Nadesłane materiały — po zaopiniowaniu — będą rozsyłane do Okręgów. W ten sposób stopniowo narastać będzie w Okręgach dorobek materiałów pomocniczych do pracy, materiałów wypróbowanych w praktyce i dobieranych według zagadnień i aktualnych potrzeb życia. Realizacja tego projektu zależy głównie od wkładu twórczej inicjatywy pracowników oświatowych każdego Okręgu i zorganizowanej pracy w poszukiwaniu nowych i odpowiednich pod względem treści wychowawczej materiałów.

Odwołując się do współpracy Okręgów w realizacji tego projektu, Wydział Oświatowy prosi o nadesłanie paru wybranych programów wieczornic łącznie z materiałami, które w bieżącym roku były przeprowadzone na terenie Okręgu i należały do najbardziej ciekawych i udanych.

WIADOMOŚCI RÓŻNE

Kształcenie pracowników oświatowych. P. B. K. z roku na rok organizuje kursy oświatowe, których zadaniem jest zaspokojenie aktualnych potrzeb terenu w dziedzinie wyszkolenia zespołu pracowników oświatowych.

Na tle dotychczasowych doświadczeń w zakresie szkolenia wykrystalizowały się dwa zasadnicze typy kursów oświatowych P. B. K., mianowicie: typ kursów okręgowych — 2 tygodniowych, organizowanych przez Okręgi na poziomie 1-go etapu szkolenia dla kandydatek do pracy oświatowej w wojsku oraz typ kursów miesięcznych, organizowanych przez Wydział Oświatowy Zarządu Naczelnego na poziomie II etapu szkolenia dla czynnych pracowniczek oświatowych P. B. K., posiadających wysłuchany kurs okręgowy, praktykę pracy, oraz pewne uzdolnienia w wybranych działach pracy (np. czytelnictwo, zajęcia artystyczne) i w kierunku pracy instruktorskiej.

Zagadnienie 2-go etapu szkolenia wymaga jeszcze dalszych doświadczeń, w szczególności zaś wymaga racjonalnego współdziałania Zarządów Okręgów i Kół w wyborze i zgłaszaniu kandydatek na tego rodzaju kurs, który służyć ma sprawie wyszkolenia pracowniczek do pracy bardziej odpowiedzialnej, samodzielnej i przy odpowiednich kwalifikacjach osobistych do pracy instruktorskiej.

Kursy Okręgowe w bieżącym roku pracy zostały przeprowadzone w następujących Okręgach.

1.	Lwów	— w czasie od	31.VIII.	— 12.IX.	1936	— z liczb. uczestn.	37
2.	Warszawa	— „	17.IX.	— 30.IX.	„	„ „	56
3.	Wilno	— „	20.IX.	— 30.IX.	„	„ „	36
4.	Toruń	— „	28.IX.	— 12.X.	„	„ „	35
5.	Łódź	— „	2.I.	— 16.I.	1937	„ „	46

Poza tym Brześć zorganizował dla praktykantek do pracy oświatowej w garnizonie brzeskim 36-godzinny kurs w czasie od 12.IV.—24.IV. b. r. Po odbyciu przewidzianej praktyki w świetlicach, słuchaczki kursu zostaną skierowane na kurs okręgowy.

Okręg Krakowski projektuje zorganizowanie wakacyjnego kursu-obozu w czasie od 1 — 31 lipca b. r. w okolicy Kosowa lub Limanowej dla 45 słuchaczek z Okręgu Krakowskiego i ewentualnie z paru sąsiednich okręgów.

Z kursów organizowanych przez Wydział Oświatowy Z. N. odbył się w czasie od 8 do 22 lutego 1937 r. kurs ogólno-wojskowy w Istebnej dla pracowniczek oświatowych ze wszystkich okręgów P. B. K. w liczbie 17 osób. Projektowany w kwietniu miesięczny kurs dla pracowniczek i instruktorek P. B. K. został przełożony na wrzesień 1937 r.

Z pracy Koła P. B. K. w Brodach. W sprawozdaniu z działalności P. B. K. za rok 1935/36 zostały pominięte dane o pracy Koła P. B. K. w Brodach, z uwagi na nadesłanie ich z opóźnieniem. Według dostarczonych informacyj praca Koła w Brodach obejmowała prowadzenie początkowej szkoły żołnierskiej w 2 zespołach przy 43 słuchaczach, 1 świetlicy i 1 biblioteki żołnierskiej. Koło zorganizowało w okresie sprawozdawczym 6 obchodów i zabaw żołnierskich.

Wyszkolenie w zakresie P. W. K. Pracowniczki oświatowe P.B.K., poza wyszkoleniem oświatowym, winny również posiadać wyszkolenie w zakresie przysposobienia wojskowego kobiet, które mogą uzyskać na kursach i obozach, organizowanych przez organizację P. W. K. Ażeby ułatwić pracowniczkom P. B. K.

zdobycie owego wyszkolenia w najbliższym czasie, podajemy wykaz kursów przewidzianych przez Komendę Naczelną P. W. K. w okresie lata bieżącego roku 1937.

L. p.	Miejscowość	Rodzaj	Czas trwania
1.	Spała	Kurs przygotowawczy do podinstruktorskiego dla kandydatek bez wyszkolenia p. w.	27.VI. do 17.VII.
2.	Spała	Kurs przygotowawczy z podinstruktorskim dla kandydatek bez wyszkolenia p. w.	27.VI. do 30.VII.
3.	Spała	Kurs podinstruktorski p. w. k. dla absolwentek przysposobienia ogólno-wojskowego lub kursów przygotowawczych	2.VII. do 30.VII.

Kandydatki na kurs podpisują deklarację, w myśl której po ukończeniu kursu zobowiązują się do pracy pomocniczej w jednostkach przysposobienia wojskowego kobiet O. P. W. K. do O. K. w wymiarze 4-ch godzin tygodniowo w przeciągu 2-ch lat.

Ukończenie kursu podinstruktorskiego oraz roczna praktyka w jednostkach P. W. K. uprawnia do kandydowania na kurs instruktorski III-go Stopnia P. U. W. F. i P. W.

Warunki przyjęcia: na kurs mogą być przyjęte członkinie Organizacji P. W. K. do O. K., absolwentki szkoły minimum średniej, zaopiniowane przez lekarza, że stan zdrowia pozwala na przebywanie w warunkach obozowych, oraz zaopiniowane przez swe władze jako kandydatki nadające się na instruktorki P. B. K.

Opłaty wynoszą: za kurs przygotowawczy — 20 zł., za kurs przygotow. z podinstruktorskim 30 zł., za kurs podinstruktorski 25 zł.

Zgłoszenia (deklaracje) na kurs wraz z opłatą kandydatki przesyłają do Komendy Naczelnej Organizacji P. W. K. (W-wa, ul. Marszałkowska 81).

I n f o r m a c j e o P. W. K. z a g r a n i c ą. Istniejący w Polsce Komitet Społeczny przysposobienia kobiet do obrony kraju opracowuje na podstawie prasy zagranicznej specjalne biuletyny informujące o akcji wychowania młodzieży i przygotowania kobiet do udziału w obronie Kraju w państwach europejskich.

Zarząd Naczelny P. B. K. jako członek Komitetu otrzymuje owe biuletyny i, doceniając ważności zagadnienia, przesyła do użytku Zarządów Kół, Okręgów i pracowniczek oświatowych P. B. K. zakupione odbitki biuletynów w celu należytego wykorzystania.

Z e b r a n i a i n f o r m a c y j n o - p r o p a g a n d o w e. Doświadczenie wskazuje, że dobrą propagandą P. B. K. są zebrania informacyjne, które najlepiej się udają na terenie magistratu, lub starostwa. Dwa takie zebrania Wydział Propagandowo-Prasowy urządził w sali warszawskiej Rady Miejskiej 16 marca i 12 kwietnia r. b. Zaproszono na zebrania osoby z różnych warstw społecznych. Zostały wygłoszone: referat propagandowy i oświatowy, poczem wywiązała się ożywiona dyskusja. Po zebraniu zaobserwowano duże zainteresowanie celami P. B. K. i liczne zgłoszenia nowych członków.

Ż o ł n i e r z d l a b e z r o b o t n y c h. W dniu 25 kwietnia r. b. odbył się w Teatrze Małym w Warszawie poranek wokalno-muzykalny p. n. „Żołnierz dla

bezrobotnych", gdzie zespoły świetlicowe garnizonu warszawskiego wykonały szereg pieśni, recytacyj i tańców żołnierskich i regionalnych, budząc na sali entuzjazm widzów i przyczyniając się w ten sposób nie tylko do akcji pomocy dla najbiedniejszych — ale zacieśniając więzy łączące społeczeństwo z armią.

Pieniądze uzyskane z tej imprezy wręczono dn. 30 kwietnia p. marszałkowej Aleksandrze Piłsudskiej na Osiedle Opieki nad bezrobotną młodzieżą przy kolonii Koło. W skład delegacji weszli: członkinie Zarządu Naczelnego Polskiego Białego Krzyża i jeden żołnierz z każdego zespołu świetlicowego garnizonu warszawskiego, które brały udział w Poranku.

Musimy podkreślić, że tego rodzaju widowiska na terenie publicznym są doskonałą propagandą Polskiego Białego Krzyża. Zaobserwowaliśmy wielkie zainteresowanie się publiczności, co przysporzyło członków naszej instytucji. Nie bez znaczenia jest rownież poważny moment wychowawczy, jeśli chodzi o żołnierzy.

Ufundowanie biblioteki żołnierskiej w Łodzi. Zarząd Okręgu P. B. K. w Łodzi dzieli się dobrą nowiną o ufundowaniu przez pana sena-

tora Heimana-Jareckiego kosztem 3-ch tysięcy złotych biblioteki dla żołnierzy jednego z pułków piechoty w Łodzi. Otwarcie biblioteki nastąpiło przed paru tygodniami.

Z Sekretariatu Z. N. P. B. K. Wskutek wyjazdu z Warszawy ustąpiła z Zarządu Naczelnego p. Emilia Szlachtowska, członek Zarządu.

Na miejsce p. Szlachtowskiej wszedł do Zarządu p. mec. Marian Lewandowski, zastępca członka Zarządu.

Zarząd Naczelny Polskiego Białego Krzyża — Warszawa, Al. Jerozolimskie 24. Telefony: Prezydium i Sekretariat 5-85-54, Wydz. Oświatowy i Okręg Warszawski 5-33-05, Wydz. propagandowo-prasowy 2-15-55; Konto P. K. O. 8159.

Drukarnia J. Jankowski i S-ka. Warszawa, Zielna 20. Telefon 519-77.